

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 189 (XXXIII) — Nr. 381

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Marti, 13 aprilie 2021

SUMAR

	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 55 din 26 ianuarie 2021 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 24 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004	2–4
ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE	
Decizia nr. 10 din 18 februarie 2021 (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală)	5–15

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 55**

din 26 ianuarie 2021

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 24 alin. (1)
din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004**

Valer Dorneanu — președinte
Cristian Deliorga — judecător
Marian Enache — judecător
Daniel-Marius Morar — judecător
Mona-Maria Pivniceru — judecător
Gheorghe Stan — judecător
Livia-Doina Stanciu — judecător
Elena-Simina Tănăsescu — judecător
Varga Attila — judecător
Ioana Marilena Chiorean — magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Ioan-Sorin-Daniel Chiriazii

1. Pe rol se află soluținarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 24 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, excepție ridicată de Radu Daniel Precup în Dosarul nr. 622/64/2018/a1 al Înaltei Curți de Casație și Justiție — Secția de contencios administrativ și fiscal și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 3.261D/2019.

2. La apelul nominal răspunde autorul excepției de neconstituționalitate, Radu Daniel Precup. Lipsește partea Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul autorului excepției de neconstituționalitate, Radu Daniel Precup, care solicită, în prealabil, conexarea Dosarului nr. 3.130D/2019 la prezentul dosar. Magistratul-asistent referă asupra faptului că Dosarul Curții Constituționale nr. 3.130D/2019 se află în stadiul de raport. Având cuvântul asupra acestei cereri, reprezentantul Ministerului Public susține că nu ajută la soluținarea prezentei cauze conexarea Dosarului nr. 3.130D/2019. Curtea respinge cererea de conexare, întrucât cele două dosare se află în stadii diferite.

4. Având cuvântul asupra excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia susține că este beneficiarul unei sentințe judecătorești definitive de anulare a unui act administrativ normativ, publicată în Monitorul Oficial al României, dar Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară nu respectă această hotărâre judecătorească, invocând dispozițiile de lege criticate. Se susține, în esență, că aceste dispoziții sunt neconstituționale, deoarece creează discriminare între cetățeni în funcție de tipul hotărârii judecătorești de care beneficiază. Astfel, paguba adusă justițiabilului nu poate fi reparată, în condițiile în care nu se poate executa silit hotărârea judecătorească de anulare a unui act administrativ normativ, ceea ce contravine dreptului la un proces echitabil. Mai mult, se aduce atingere și dreptului său la muncă, precum și libertății economice. În concluzie, solicită admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 24 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004.

5. Reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate, considerând, în esență, că textul de lege criticat nu instituie discriminări, deoarece se aplică tuturor celor aflați în ipoteza

normei de lege. Totodată, arată că art. 23 din Legea nr. 554/2004 consacră efectele *erga omnes* ale hotărârii judecătorești de anulare a unui act administrativ cu caracter normativ.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

6. Prin Încheierea din 7 noiembrie 2019, pronunțată în Dosarul nr. 622/64/2018/a1, **Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția de contencios administrativ și fiscal a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 24 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004.** Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de recurentul-reclamant Radu Daniel Precup în cadrul soluținării recursului declarat împotriva unei sentințe civile a Curții de Apel Brașov — Secția de contencios administrativ și fiscal, prin care instanța a admis excepția inadmisibilității acțiunii invocată de partea Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară Brașov și, în consecință, a respins cererea de chemare în judecată formulată de reclamant ca inadmisibilă. Prin cererea de chemare în judecată, reclamantul a solicitat, în baza art. 24 alin. (1) din Legea nr. 554/2004, executarea Sentinței civile nr. 113 din 11 iulie 2016, rămasă definitivă prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 2.857 din 19 septembrie 2018 și publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 890 din 23 octombrie 2018, în sensul aplicării unei amenzi de 20% din salariul minim brut pe economie pe zi de întârziere conducătorului instituției pârâte și stabilirii de penalități pentru fiecare zi de întârziere în condițiile art. 906 din Codul de procedură civilă.

7. **În motivarea excepției de neconstituționalitate** autorul acesteia susține, referitor la încălcarea art. 16 din Constituție, că art. 24 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 este limitativ și creează discriminare între cetățenii ce au obținut o sentință favorabilă, executarea făcându-se doar în cazul în care autoritatea publică este obligată „să încheie, să înlocuiască sau să modifice actul administrativ, să elibereze un alt înscris sau să efectueze anumite operațiuni administrative”. Acest text de lege a avut în vedere actele administrative ordinare și nu pe cele cu caracter normativ, cum este Sentința nr. 113 din 11 iulie 2016 a Curții de Apel Brașov. Astfel, în cazul de față, s-au anulat articolele solicitate din Ordinul nr. 700/2014, iar prin publicarea în Monitorul Oficial al României s-a realizat opozabilitatea față de toți cetățenii, dar autoritatea ce a fost obligată să îl anuleze îl aplică și după anulare. În această situație, în limita art. 24 alin. (1) din Legea nr. 554/2004, autorul excepției arată că nu ar putea cere executarea sentinței, pe motiv că instanța nu a dispus și alte operațiuni, astfel creându-se o discriminare între cetățenii care au obținut o sentință „cu” obligarea la alte operațiuni, respectiv cei „fără alte” operațiuni enumerate de textul criticat. Se mai arată că prin anularea articolelor din Ordinul nr. 700/2014 se înțelege și obligația autorității de a nu mai aplica acest articol și de a face tot ce îi stă în putință pentru a aplica sentința, dar, din cauză că instanța nu a menționat acest lucru (deși din punctul său de vedere nu ar fi trebuit, sentința

fiind obligatorie în totalitate, cu privire și la considerente și la dispozitiv), ar fi fost limitat să solicite executarea sentinței, după cum a invocat Curtea de Apel Brașov pe fond.

8. Cu privire la încălcarea art. 21 din Constituție, autorul excepției arată că, având în vedere enumerarea limitativă din textul de lege criticat, nu poate să acționeze precum ceilalți cetățeni care au o sentință ce nu se respectă, dar care au și alte obligații date de instanță conform enumerării din textul criticat. Or, prin această limitare, i se îngrădește accesul la justiție, neputând să se adreseze justiției în vederea executării sentinței ce nu se respectă în fapt. Prin urmare, autorul consideră că nu beneficiază de un proces echitabil. De asemenea, consideră că instanța are obligația de a dispune în raport cu ceea ce s-a solicitat, fără a dispune alte operațiuni dacă nu s-au solicitat, iar un articol de lege care constrânge o cale de atac pe motiv că instanța nu a dispus alte prevederi conduce la inechitate și la imposibilitatea aplicării executării unei sentințe, precum cea care face obiectul prezentului dosar, lăsând la latitudinea autorității publice respectarea hotărârii judecătorești. Mai arată că autoritatea este obligată să facă anumite operațiuni pentru care este competentă, fără dispunerea instanței, chiar din oficiu, pentru a respecta în totalitate sentința definitivă. Or, în cazul de față, autoritatea interpretează prevederile legale în același sens ca cel dat de articolul anulat de instanță, deși a fost clarificată aplicarea legii de către instanțele de fond și de recurs.

9. Referitor la încălcarea art. 52 alin. (1) din Constituție, autorul excepției arată că, drept urmare a anulării actului administrativ cu caracter normativ, nu i s-a reparat paguba, deși acest lucru ar fi trebuit să fie prevăzut în art. 24 alin. (1) din Legea nr. 554/2004. Repararea pagubei s-ar realiza în măsura în care interpretarea articolelor privind întocmirea documentațiilor de primă înregistrare ar fi făcută întocmai cu considerentele, dar autoritatea, deși ar trebui să aplice sentința în totalitate, nu a făcut nimic pentru a opri neaplicarea sentinței de către oficiile teritoriale subordonate, după cum reiese din Adresa nr. 25.348 din 27 august 2019. Conducătorul nu a dispus controale, nu a dispus sancțiuni, nu a modificat aplicația electronică astfel încât să nu se poată încălca sentința. Sub pretextul faptului că instanța nu a dispus alte operațiuni și că art. 24 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 limitează executarea sentinței, autoritatea nu a respectat și aplicat Sentința nr. 113 din 11 iulie 2016.

10. Cu privire la încălcarea art. 41 alin. (1) și art. 45 din Constituție, autorul excepției arată că, prin enumerarea limitativă a situațiilor în care se solicită executarea sentinței și prin neexecutarea ei în fapt de către autoritatea publică, se ajunge la încălcarea dreptului său la muncă, deoarece majoritatea lucrărilor depuse în baza dispozițiilor anulate au fost respinse, precum și la limitarea activității sale economice, ca rezultat al neexercitării profesiei reglementate de Ordinul nr. 107/2010, respectiv Ordinul nr. 700/2014, ambele emise de directorul general al Agenției Naționale de Cadastru și Publicitate Imobiliară, potrivit cărora are obligații cu privire la verificarea actelor și documentarea în vederea realizării de documentații tehnice și cadastrale.

11. **Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția de contencios administrativ și fiscal** apreciază că este neîntemeiată, întrucât dispozițiile criticate nu contravin normelor constituționale invocate. Dispozițiile art. 24 alin. (1) sunt incluse în cap. III — *Procedura de executare* din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004. Acesta prevede, în art. 23 — *Obligația publicării*, referitor la hotărârile judecătorești definitive prin care s-a anulat în tot sau în parte un act administrativ cu caracter normativ, care sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor, că se publică obligatoriu după motivare, la solicitarea instanțelor, în Monitorul Oficial al României, Partea I, sau, după caz, în monitoarele oficiale ale județelor ori al

municipiului București. În art. 24 — *Obligația executării* se prevede că, în situația în care în urma admiterii acțiunii autoritatea publică este obligată să încheie, să înlocuiască sau să modifice actul administrativ, să elibereze un alt înscris sau să efectueze anumite operațiuni administrative, executarea hotărârii definitive se face de bunăvoie în termenul prevăzut în cuprinsul acesteia, iar în lipsa unui astfel de termen, în cel mult 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii. Opțiunea legiuitorului, raportat la soluțiile pronunțate în contencios administrativ, pe de o parte, în acțiunile în anularea unui act administrativ cu caracter normativ, pe de altă parte, în acțiunile prin care s-a solicitat obligarea autorității publice să încheie, să înlocuiască sau să modifice actul administrativ, să elibereze un alt înscris sau să efectueze anumite operațiuni administrative, determinată de efectele produse de hotărârile judecătorești pronunțate ca urmare a acestor acțiuni, nu încalcă niciuna dintre dispozițiile constituționale invocate. Prevederile art. 24 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 reglementează situația în care în sarcina unei autorități publice a fost instituită obligația de a face, constând în încheierea, înlocuirea sau modificarea actului administrativ, eliberarea unui alt înscris ori efectuarea anumitor operațiuni administrative, și se impune ca executarea hotărârii definitive să se facă de bunăvoie în termenul prevăzut în cuprinsul acesteia, iar în lipsa unui astfel de termen, în cel mult 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii, pentru a oferi eficacitate în ceea ce privește ducerea la îndeplinire a acestora, iar cele ale art. 23 consacără efectele *erga omnes* ale hotărârilor judecătorești definitive prin care s-a anulat, în tot sau în parte, un act administrativ cu caracter normativ.

12. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

13. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului** nu au transmis punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile autorului excepției de neconstituționalitate prezent la ședința publică, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

14. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

15. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie dispozițiile art. 24 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.154 din 7 decembrie 2004, cu modificările și completările ulterioare, având următorul conținut: „*Dacă în urma admiterii acțiunii autoritatea publică este obligată să încheie, să înlocuiască sau să modifice actul administrativ, să elibereze un alt înscris sau să efectueze anumite operațiuni administrative, executarea hotărârii definitive se face de bunăvoie în termenul prevăzut în cuprinsul acesteia, iar în lipsa unui astfel de termen, în termen de cel mult 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii.*”

16. În opinia autorului excepției de neconstituționalitate, prevederile de lege criticate contravin dispozițiilor constituționale cuprinse în art. 16 privind egalitatea în drepturi, art. 21 privind accesul liber la justiție, art. 41 alin. (1) privind dreptul la muncă, art. 45 privind libertatea economică și art. 52 alin. (1) privind dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică.

17. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că autorul acesteia critică dispozițiile art. 24 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu denumirea *Obligația executării*, din perspectiva inexistenței, în opinia sa, a efectului obligatoriu al hotărârii judecătorești de anulare a unui act administrativ cu caracter normativ, fiind nemulțumit, în realitate, de faptul că, după anularea de către instanța judecătorească a unui act administrativ normativ, autoritatea emitentă continuă să aplice acest act.

18. Curtea reține că efectele *erga omnes* și obligatorii ale hotărârii judecătorești de anulare a unui act administrativ cu caracter normativ sunt prevăzute de art. 23 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, potrivit căruia *„Hotărârile judecătorești definitive și irevocabile prin care s-a anulat în tot sau în parte un act administrativ cu caracter normativ sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor. Acestea se publică obligatoriu după motivare, la solicitarea instanțelor, în Monitorul Oficial al României, Partea I, sau, după caz, în monitoarele oficiale ale județelor ori al municipiului București, fiind scutite de plata taxelor de publicare.”* Art. 24 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 vizează doar situațiile în care, prin dispozitivul hotărârii judecătorești de anulare a unui act administrativ, autoritatea publică este obligată să încheie, să înlocuiască sau să modifice actul administrativ, să elibereze un alt înscris sau să efectueze anumite operațiuni administrative.

19. Având în vedere acestea, criticile autorului excepției privind imposibilitatea de executare a unei hotărâri judecătorești de anulare a unui act administrativ normativ nu pot fi primite, deoarece este evident că hotărârea judecătorească de anulare a unui act administrativ cu caracter normativ produce efecte *erga omnes* și numai pentru viitor. Prin urmare, după pronunțarea hotărârii judecătorești de anulare a unui act administrativ cu caracter normativ, autoritatea competentă nu mai poate emite acte sau măsuri individuale în aplicarea normelor anulate.

20. Mai mult, prin Decizia nr. 10 din 11 mai 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 458 din 25 iunie 2015, s-a stabilit că *„Dispozițiile art. 23 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare, se interpretează în sensul că hotărârea judecătorească irevocabilă/definitivă prin care s-a anulat în tot sau în parte un act administrativ cu caracter normativ produce efecte și în privința actelor administrative individuale emise în temeiul acestuia care, la data publicării hotărârii judecătorești de anulare, sunt contestate în cauze*

afiate în curs de soluționare pe rolul instanțelor judecătorești”. În practica Înaltei Curți de Casație și Justiție redată în cuprinsul acestei decizii, s-a considerat că, *„fiind parte în procesul în care a fost pronunțată hotărârea prin care a fost anulat un act administrativ-normativ, autoritatea emitentă nu se poate prevala de nepublicarea hotărârii în Monitorul Oficial, ca un argument în justificarea refuzului de rezolvare a unei cereri”*.

21. Cu privire la critica ce vizează încălcarea art. 16 din Constituție, Curtea constată că dispozițiile criticate din Legea nr. 554/2004 nu instituie discriminări între cetățeni, deoarece legea prevede — atât în cazul hotărârii judecătorești de anulare a unui act administrativ cu caracter individual, cât și în cazul hotărârii judecătorești de anulare a unui act administrativ cu caracter normativ — obligația executării acestor hotărâri.

22. Referitor la pretinsa încălcare a dispozițiilor art. 21 din Constituție, Curtea reține că și această critică este neîntemeiată, deoarece părțile beneficiază de acces neîngrădit la justiție și de toate garanțiile dreptului la un proces echitabil. Cât privește susținerea potrivit căreia autorul excepției nu ar avea posibilitatea de a cere executarea hotărârii judecătorești de anulare a unui act administrativ cu caracter normativ, Curtea reține că și aceasta este neîntemeiată, deoarece efectul obligatoriu al unei astfel de hotărâri judecătorești este prevăzut de lege.

23. În ceea ce privește încălcarea dispozițiilor art. 52 alin. (1) din Constituție, Curtea constată că această critică este neîntemeiată. Așa cum a reținut Curtea Constituțională prin Decizia nr. 1.083 din 14 iulie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 608 din 29 august 2011, dispozițiile criticate din Legea nr. 554/2004 oferă cadrul constituțional al protejării cetățenilor în fața eventualelor abuzuri ale autorităților publice, în acest context legiuitorul stabilind că executarea hotărârilor judecătorești definitive și irevocabile prin care s-au instituit în sarcina autorităților publice anumite obligații de „a face” trebuie să fie realizată într-un anumit termen.

24. Referitor la critica privind încălcarea dispozițiilor art. 41 și art. 45 din Constituție, Curtea constată că dreptul la muncă și libertatea economică nu au legătură cu normele de procedură ce vizează executarea unei hotărâri judecătorești.

25. În final, cu privire la criticile referitoare la aplicarea în continuare de către autoritatea emitentă a actului administrativ normativ anulat printr-o hotărâre judecătorească definitivă, după anularea acestuia, Curtea constată că acestea vizează aspecte care țin de competența de soluționare a instanțelor judecătorești, iar nu de constituționalitatea textului de lege criticat, nefiind, așadar, de competența Curții Constituționale.

26. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Radu Daniel Precup în Dosarul nr. 622/64/2018/a1 al Înaltei Curți de Casație și Justiție — Secția de contencios administrativ și fiscal și constată că dispozițiile art. 24 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Înaltei Curți de Casație și Justiție — Secția de contencios administrativ și fiscal și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 26 ianuarie 2021.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Ioana Marilena Chiorean

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT ÎN MATERIE PENALĂ

DECIZIA Nr. 10**din 18 februarie 2021**

Dosar nr. 3.096/1/2020

Completul compus din:

Daniel Grădinaru	— președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, președintele Completului
Lucia Tatiana Rog	— judecător la Secția penală
Popa Rodica Aida	— judecător la Secția penală
Encean Simona Daniela	— judecător la Secția penală
Epure Constantin	— judecător la Secția penală
Cosma Rodica	— judecător la Secția penală
Vasile Francisca Maria	— judecător la Secția penală
Rus Andrei Claudiu	— judecător la Secția penală
Marcu Eleni Cristina	— judecător la Secția penală

S-a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Brașov, Secția penală, în Dosarul nr. 19.055/197/2019, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept de către Înalta Curte de Casație și Justiție:

„Dacă instanța penală poate analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului în ipoteza în care persoana vătămată se constituie parte civilă cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară, iar asigurătorul de răspundere civilă auto refuză să participe în procesul penal ca parte responsabilă civilmente”.

Completul competent să judece sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile ce formează obiectul Dosarului nr. 3096/1/2020 este legal constituit conform dispozițiilor art. 476 alin. (6) din Codul de procedură penală și dispozițiilor art. 36 alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu completările ulterioare.

Ședința este prezidată de către președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, domnul judecător Daniel Grădinaru.

Conform dispozițiilor art. 38 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu completările ulterioare, la ședința de judecată participă doamna Elena Larisa Pavel, magistrat-asistent în cadrul Secției penale.

Judecător-raportor a fost desemnat, conform prevederilor art. 476 alin. (7) din Codul de procedură penală, doamna judecător Simona Daniela Encean — judecător la Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna procuror Marinela Mincă.

Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, învederând obiectul Dosarului nr. 3.096/1/2020 aflat pe rolul Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală.

Menționează că, la dosar, au fost transmise puncte de vedere asupra chestiunii de drept ce face obiectul sesizării de către Direcția legislație, studii, documentare și informatică juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și curțile de apel Bacău, București, Craiova, Galați, Iași, Pitești, Ploiești, Târgu Mureș, Timișoara, precum și instanțele judecătorești arondate.

Dintre specialiști au comunicat un punct de vedere Catedra de drept din cadrul Facultății de Drept a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, Centrul de cercetări în Științe penale din cadrul Facultății de Drept a Universității de Vest din Timișoara, Catedra de drept penal din cadrul Facultății de Drept a Universității „Alexandru I. Cuza” Iași și Catedra de drept penal din cadrul Facultății de Drept a Universității „Titu Maiorescu”.

În continuare, arată că la dosar a fost depus raportul întocmit de judecătorul-raportor, doamna judecător Simona Daniela Encean, care a fost înaintat părților la data de 27 ianuarie 2021, potrivit dispozițiilor art. 476 alin. (9) din Codul de procedură penală.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, domnul judecător Daniel Grădinaru, constatând că nu sunt cereri sau excepții de formulat, solicită doamnei procuror Marinela Mincă să susțină punctul de vedere al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la problema supusă dezbaterii în Dosarul nr. 3.096/1/2020.

Reprezentantul Ministerului Public solicită respingerea sesizării formulate de Curtea de Apel Brașov ca inadmisibilă, apreciind ca nefiind îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală.

În acest sens arată că, deși există o cauză pendinte în curs de judecată în ultimă instanță în care a fost ridicată problema de drept, iar instanța de trimitere are calitatea prevăzută de lege pentru a declanșa un astfel de demers, chestiunea de drept nu face obiectul unui recurs în interesul legii, cu toate acestea se apreciază că problema în discuție nu reprezintă o veritabilă chestiune de drept de lămurirea căreia să depindă soluționarea pe fond a cauzei, în realitate, fiind vorba de o necorelare legislativă, ca urmare a declarării neconstituționale a unor prevederi din conținutul art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală prin Decizia nr. 257/2017 pronunțată de Curtea Constituțională a României.

Procurorul apreciază că, într-o astfel de ipoteză, textele de lege trebuie aplicate în interpretarea dată de Curtea Constituțională a României, iar această aplicare poate genera practică judiciară neunitară.

Totodată, se apreciază că neîndeplinirea condițiilor de admisibilitate rezidă și din faptul că, anterior, s-a mai statuat asupra anumitor chestiuni incidente în soluționarea cauzei prin decizii pronunțate în cadrul mecanismelor de unificare a practicii judiciare de către Înalta Curte de Casație și Justiție, respectiv Decizia nr. 1/2016, pronunțată în recurs în interesul legii, dar mai ales Decizia nr. 16/2016, pronunțată în recurs în interesul legii, prin care s-a statuat referitor la situația premisă avută în vedere de instanța de trimitere, respectiv *„în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare are calitate de parte responsabilă civilmente și are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă.”*

Pe de altă parte, procurorul invocă și Decizia nr. 257/2017, pronunțată de Curtea Constituțională a României, prin care, în respectarea dreptului la apărare al părții responsabile civilmente,

aceasta ar trebui introdusă în procesul penal înainte de epuizarea fazei de cameră preliminară, chiar dacă partea vătămată se poate constitui parte civilă până la începerea cercetării judecătorești.

Prin urmare, procurorul consideră că, din deciziile menționate mai sus, instanța de trimitere are repere pentru lămurirea problemei de drept supuse dezbaterii, drept care apreciază sesizarea ca fiind inadmisibilă.

Luând concluziile reprezentantului Ministerului Public și constatând că nu sunt întrebări de formulat din partea membrilor completului, președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, domnul judecător Daniel Grădinaru, a declarat dezbaterile închise, iar Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a reținut dosarul în pronunțare.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,
asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

Prin încheierea de ședință din data de 28 octombrie 2020, pronunțată în Dosarul nr. 19.055/197/2019, Curtea de Apel Brașov, Secția penală, în baza art. 475 și următoarele din Codul de procedură penală, a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

„Dacă instanța penală poate analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului în ipoteza în care persoana vătămată se constituie parte civilă cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară, iar asiguratorul de răspundere civilă auto refuză să participe în procesul penal ca parte responsabilă civilmente.”

II. Expunerea succintă a cauzei

Instanța Curții de Apel Brașov este investită, în ultimul grad de jurisdicție, cu soluționarea apelurilor formulate de părțile civile S.J. Brașov și D. (fostă M.) E.F. împotriva Sentinței penale nr. 802 din 25 iunie 2020, pronunțată de Judecătoria Brașov.

Prin Sentința penală nr. 802 din 25 iunie 2020, pronunțată de Judecătoria Brașov, în Dosarul penal nr. 19.055/197/2019, în baza art. 196 alin. (2) și (3) din Codul penal cu aplicarea art. 396 alin. (10) din Codul de procedură penală, a fost condamnat inculpatul P.M. la pedeapsa de 9 luni închisoare, pentru săvârșirea infracțiunii de „vătămare corporală din culpă”, persoană vătămată fiind D. (fostă M.) E.F.

În baza art. 97 alin. (2) raportat la art. 91 alin. (1) din Codul penal a fost suspendată executarea pedepsei de 9 luni închisoare sub supraveghere, pe durata unui termen de 2 ani, conform art. 92 alin. (1) din Codul penal.

În baza art. 93 alin. (1) din Codul penal a fost obligat inculpatul P.M. ca pe durata termenului de supraveghere să respecte următoarele măsuri de supraveghere:

- a) să se prezinte la Serviciul de Probațiune Vâlcea la datele fixate de acesta;
- b) să primească vizitele consilierului de probațiune desemnat cu supravegherea sa;
- c) să anunțe, în prealabil, schimbarea locuinței și orice deplasare care depășește 5 zile;
- d) să comunice schimbarea locului de muncă;
- e) să comunice informații și documente de natură a permite controlul mijloacelor sale de existență.

În baza art. 93 alin. (2) lit. b) din Codul penal s-a impus inculpatului P.M. să execute următoarea obligație:

— să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială derulate de către serviciul de probațiune sau organizate în colaborare cu instituții din comunitate.

În baza art. 93 alin. (3) din Codul penal, pe parcursul termenului de supraveghere, a fost obligat inculpatul P.M. să presteze muncă neremunerată în folosul comunității în cadrul Primăriei Comunei Mălaia, județul Vâlcea, sau în cadrul Primăriei Municipiului Râmnicu Vâlcea, pe o perioadă de 60 de zile.

În baza art. 91 alin. (4) din Codul penal i s-a atras atenția inculpatului P.M. asupra dispozițiilor art. 96 din Codul penal.

În baza art. 7 din Legea nr. 76/2008 privind organizarea și funcționarea Sistemului Național de Date Genetice Judiciare, cu modificările și completările ulterioare, s-a dispus prelevarea probelor biologice de la inculpatul P.M. în vederea introducerii profilului genetic în baza de date a Sistemului Național de Date Genetice Judiciare., după rămânerea definitivă a sentinței.

S-a admis excepția tardivității introducerii în cauză invocată de asiguratorul S.C. E.A.R. — S.A.

În baza art. 48 alin. (1), art. 50 și art. 54 alin. (1) din Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 136/1995) (în vigoare*) la data producerii accidentului rutier), s-a respins acțiunea civilă exercitată de părțile civile D. (fostă M.) E.F. și Spitalul Clinic Județean de Urgență Brașov ca fiind introdusă împotriva unei persoane fără calitate în procesul penal, context în care pretențiile solicitate pot fi valorificate doar pe cale separată, în fața instanței civile.

În baza art. 274 alin. (1) din Codul de procedură penală a fost obligat inculpatul la plata sumei de 990 lei cu titlu de cheltuieli judiciare.

În baza art. 276 alin. (4) din Codul de procedură penală și art. 50 alin. (1) din Legea nr. 136/1995 (în vigoare la data producerii accidentului rutier) a fost respinsă solicitarea părții civile D. (fostă M.) E.F. de acordare a cheltuielilor judiciare.

Împotriva Sentinței penale nr. 802 din 25 iunie 2020, pronunțată de Judecătoria Brașov, au formulat apel părțile civile S.C.J.U. Brașov și D. (fostă M.) E.F., doar sub aspectul laturii civile.

La termenul de judecată din data de 26.10.2020, după repunerea pe rol a cauzei, instanța, din oficiu, a pus în discuția părților admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile prin care să se statueze asupra problemei de drept expuse în preambulul prezentului raport; prin încheierea din data de 28 octombrie 2020, aceeași instanță a constatat îndeplinite toate cerințele de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală și, ca urmare, a dispus sesizarea instanței supreme.

III. Punctul de vedere al completului care a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

Instanța de trimitere a constatat admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, potrivit dispozițiilor art. 475 din Codul de procedură penală, având în vedere că lămurirea chestiunii de drept supuse dezbaterii este hotărâtoare asupra soluției pe fond a cauzei cu privire la latura civilă, curtea de apel este investită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, iar instanța supremă nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii asupra acestora.

Această chestiune de drept supusă dezbaterii a fundamentat soluția primei instanțe privind solicitarea de acordare a despăgubirilor civile, solicitare formulată atât împotriva inculpatului, cât și a părții responsabile civilmente, formând și obiectul căii de atac exercitate de părțile civile.

În concret, s-a apreciat că chestiunea de drept ridicată este nouă, nu a primit o dezlegare jurisprudențială până în prezent, în mediul juridic existând puncte de vedere diferite cu privire la posibilitatea sau nu a antrenării răspunderii civile delictuale a inculpatului la plata prejudiciului solicitat de partea civilă în

*) Legea nr. 136/1995 a fost abrogată prin Legea nr. 132/2017.

termenul legal, respectiv a respectării drepturilor părții civile care a ales să alăture acțiunea civilă celei penale în termenul legal.

În acest sens, instanța de apel a precizat că judecătorul de la fond a fost de părere că, în cazul infracțiunilor de vătămare corporală din culpă — accidente rutiere, persoana căreia îi incumbă obligația de reparare a prejudiciului este asigurătorul, în ipoteza existenței unui contract valabil de asigurare la momentul producerii accidentului rutier, astfel cum este cazul în speță, aspect care reiese din conținutul dispozițiilor art. 49 și 50 din Legea nr. 136/1995 (în vigoare la data producerii accidentului rutier).

A mai reținut judecătorul de la fond că, pentru a putea fi analizată răspunderea civilă a asigurătorului în procesul penal, se impune ca acesta să figureze în procedură, în calitate de parte responsabilă civilmente, cu respectarea momentului-limită până la care se poate realiza introducerea sa în proces, dată-limită prevăzută în art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală (dispoziție declarată neconstituțională prin Decizia nr. 257/2017 a Curții Constituționale a României), cu excepția cazului în care își manifestă voința de a prelua procedura în condițiile art. 21 alin. (3) din Codul de procedură penală. În speță, asigurătorul S.C. E.A.R. — S.A., prin precizările remise la dosarul cauzei, și-a rezervat dreptul de a nu participa în cauza penală în calitate de parte responsabilă civilmente în stadiul procesual al judecării.

S-a constatat de către judecătorul fondului că nu există un fundament pentru obligarea inculpatului la plata despăgubirilor în condițiile în care asigurătorul nu a fost introdus în calitate de parte responsabilă civilmente în prezenta procedură, opinie ce este în concordanță cu raționamentul expus de Înalta Curte de Casație și Justiție în cuprinsul Deciziei nr. 1/2016 pronunțată de Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii. Părțile civile învederează însă, prin apelurile formulate, că s-au constituit părți civile și împotriva inculpatului care are o răspundere civilă delictuală pentru fapta proprie, dar și faptul că au solicitat tragerea la răspundere a inculpatului și/sau asigurătorului, în termenul prevăzut de art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală.

Instanța de apel a apreciat că problema de drept supusă analizei pornește de la o incoerență legislativă în condițiile în care sintagma „în termenul prevăzut la art. 20 alin. (1)” din cuprinsul art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală a fost declarată neconstituțională, însă dispozițiile art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, care atribuie părții civile posibilitatea de a se constitui parte civilă în procesul penal până la primul termen de judecată, deci după procedura camerei preliminare, au rămas nemodificate. Anterior constituirii persoanei vătămate ca parte civilă în procesul penal nu se impune chemarea în judecată a părții responsabile civilmente.

S-a susținut că dispozițiile art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală au corespondent în prevederile art. 353 alin. (3) din Codul de procedură penală potrivit cărora *pentru primul termen de judecată persoana vătămată se citează cu mențiunea că se poate constitui parte civilă până la începerea cercetării judecătorești*.

Prin urmare, instanța de trimitere a apreciat că este la latitudinea persoanei vătămate să aleagă, în termenul prevăzut de art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, dacă să alăture sau nu acțiunea civilă celei penale și obligația instanței penale de a soluționa latura civilă conform art. 25 din Codul de procedură penală. Cu toate acestea, s-a apreciat că există o necorelare a termenului prevăzut de art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală cu cel indicat în art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală.

Problema apărută în practică privește faptul că, deși persoana vătămată se constituie parte civilă în termenul prevăzut de art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, solicitând tragerea la răspundere civilă a inculpatului pentru

întreg prejudiciul, dar și a asigurătorului de răspundere civilă obligatorie, acesta din urmă nu și-a dat acordul de a participa la procedura penală. Cum asigurătorul de răspundere civilă refuză preluarea procedurii din stadiul în care se află [în condițiile în care, prin raportare la art. 28 alin. (1) teza I din Codul de procedură penală, participarea la procedura penală îi permite o mai bună apărare și cu privire la latura civilă], se pune problema posibilității antrenării răspunderii civile delictuale a inculpatului, în temeiul art. 1.349, art. 1.357 din Codul civil, pentru întreg prejudiciul solicitat, pentru respectarea principiului disponibilității acțiunii civile și garantarea drepturilor conferite părții civile de a-și vedea soluționată pricina într-un termen rezonabil, în mod echitabil, global, dar și pentru respectarea dispozițiilor art. 25 din Codul de procedură penală.

În ceea ce privește posibilitatea disjungerii laturii civile de latura penală, aceasta se poate realiza doar în condițiile art. 26 alin. (1) din Codul de procedură penală, respectiv doar atunci când soluționarea acesteia determină depășirea termenului rezonabil de soluționare a acțiunii penale, însă acțiunea civilă rămâne în continuare în competența instanței penale, iar calitatea părților nu se poate modifica. Acest aspect reiese și din cuprinsul Deciziei nr. 1/2016 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, care stabilește că, în procesul penal, societatea de asigurare are calitatea de parte responsabilă civilmente.

Potrivit Deciziei nr. 1/2016 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, inculpatul poate răspunde potrivit legii civile pentru prejudiciul cauzat care depășește suma stabilită în contractul de asigurare; această chestiune implică, chiar în ipoteza neparticipării la procedura penală a asigurătorului de răspundere civilă, posibilitatea antrenării răspunderii civile delictuale a inculpatului pentru un eventual rest de prejudiciu calculat, și implicit obligația instanței penale de a aprecia cuantumul total al prejudiciului, ceea ce semnifică o rezolvare parțială a laturii civile de către instanța penală. Însă decizia menționată are în vedere participarea, iar nu neparticiparea, la judecată a asigurătorului de răspundere civilă obligatorie, caz în care se pune problema posibilității analizării elementelor răspunderii civile delictuale a inculpatului conform art. 1.349, art. 1.357 din Codul civil, pentru eventualul prejudiciu cauzat prin fapta penală.

IV. Punctele de vedere exprimate de către curțile de apel și instanțele judecătorești arondate

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) din Codul de procedură penală cu referire la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală s-a solicitat punctul de vedere al instanțelor judecătorești asupra chestiunii de drept supuse dezlegării.

În urma consultării instanțelor de judecată, s-a evidențiat **opinia majoritară** potrivit căreia *instanța penală poate analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului în ipoteza în care persoana vătămată se constituie parte civilă cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară, iar asigurătorul de răspundere civilă auto refuză să participe în procesul penal ca parte responsabilă civilmente*.

În acest sens au opinat *curțile de apel*: București — Secția I penală, Iași, Pitești, Timișoara; *tribunalele*: Bacău, București (și judecătorii din circumscripția acestuia), Dolj, Teleorman, Sibiu; *judecătorii*: Bolintin-Vale, Calafat, Caracal, Călărași, Constanța, Corabia, Giurgiu, Filași, Lehliu-Gară, Iași, Onești, Oradea, Roșiori de Vede, Rupea, Tulcea, Turnu Măgurele și Târgu Cărbunești.

În argumentarea opiniei exprimate, instanțele mai sus amintite au precizat, în esență, că Decizia Curții Constituționale nr. 257/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 472 din 22 iunie 2017, nu constituie un impediment pentru

instanțe în a soluționa acțiunea civilă exercitată de persoana vătămată împotriva inculpatului în termenul prevăzut de art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală. Temeiul răspunderii părții responsabile civilmente este însăși instituția răspunderii civile delictuale a inculpatului, debitor al obligației de reparare a prejudiciului, iar asigurătorul este chemat să repare prejudiciul cauzat prin producerea riscului asigurat.

Într-o atare situație, hotărârea instanței penale, în ceea ce privește latura civilă a cauzei, va avea autoritate de lucru judecat, iar inculpatul va putea solicita asigurătorului suma reprezentând prejudiciul cauzat.

S-a opinat că, față de dispozițiile art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, lipsa necorelării cu considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 257/2017 nu poate atrage decăderea persoanei vătămate de a se constitui parte civilă până la începerea cercetării judecătorești.

În fine, alte instanțe au opinat că instanța penală **nu poate analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului în ipoteza în care persoana vătămată se constituie parte civilă cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară, iar asigurătorul de răspundere civilă auto refuză să participe în procesul penal ca parte responsabilă civilmente.**

În acest sens au comunicat puncte de vedere *curțile de apel*: Craiova, Galați; *tribunalele*: Argeș, Călărași, Ialomița (și instanțele arondate); *judecătoriile*: Alexandria, Cornetu, Pașcani, Sibiu, Vaslui, Vânu Mare, Videle, Zimnicea.

Răspunsurile curților de apel Bacău, Ploiești, Târgu Mureș, tribunalelor Dâmbovița, Iași, Timiș cuprind doar mențiunea neidentificării în jurisprudența acestora ori, după caz, a instanțelor din circumscripție a unor hotărâri relevante pentru problema de drept ce face obiectul sesizării.

Nu în ultimul rând, se constată că punctul de vedere exprimat de către Curtea de Apel Brașov a fost în sensul ambelor opinii mai sus redată.

De asemenea s-a exprimat și opinia potrivit căreia se încalcă principiul soluționării acțiunii civile într-un termen rezonabil, dar constituie și o discriminare a părții civile în raport cu partea responsabilă civilmente, o amânare a soluționării pricinii sale și, implicit, o îngrădire, care nu se impune, a drepturilor sale privind disponibilitatea acțiunii civile, ceea ce contravine prevederilor art. 53 din Constituția României, republicată (Tribunalul Gorj).

V. **Opinia specialiștilor consultați**

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală a fost solicitată specialiștilor în drept penal opinia asupra chestiunii de drept supuse examinării.

Catedra de drept din cadrul Facultății de Drept a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu a opinat în sensul că, în ceea ce privește conduita persoanei vătămate și a părții civile, este de observat că acestea au respectat dispozițiile legii privitoare la momentul până la care se pot constitui parte civilă în cauză. Acest moment prevăzut în art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală nu este însă corelat cu conținutul actual al art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală, așa cum acesta trebuie interpretat în lumina Deciziei Curții Constituționale nr. 257/2017, și anume că partea responsabilă civilmente poate fi introdusă în această calitate, în cauză, cel mai târziu în cursul procedurii de cameră preliminară. Depășirea acestui din urmă termen de către părțile civile a antrenat consecința imposibilității ca asigurătorul să fie introdus în cauză în calitate de parte responsabilă civilmente, dar această împrejurare nu poate înlătura posibilitatea instanței de a examina elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului, autorul infracțiunii cauzatoare de prejudicii în dauna părților civile.

Este adevărat că asigurătorul are obligația să repare singur, în calitate de parte responsabilă civilmente, prejudiciile cauzate

prin infracțiune, însă conform Deciziei nr. 1/2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, aceasta se va realiza „în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă”. Prin urmare, s-ar putea întâmpla ca răspunderea de care este ținut asigurătorul să fie limitată de contractul de asigurare și de lege, însă această împrejurare va antrena răspunderea civilă delictuală a asigurătorului (inculpatului), în temeiul principiului reparației integrale a prejudiciului, pentru diferența de despăgubire nesuportată de asigurător. În plus, omisiunea instanței de a examina elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului pune părțile civile în poziția de a nu-și putea recupera prejudiciile decât pe calea mai târzie a acțiunii civile separate în justiție, deși inculpatul este autorul faptei cauzatoare de prejudicii, iar constituirea de parte civilă s-a realizat cu respectarea legii. Neintroducerea în cauză a asigurătorului datorită depășirii momentului procesual până la care s-ar fi putut realiza nu poate aduce atingere dreptului părților civile de a obține repararea integrală a prejudiciului cauzat de către inculpat și întârzie nejustificat posibilitatea ca inculpatul să răspundă pentru eventualele prejudicii neacoperite prin polița de răspundere civilă auto (presupunând că este vorba de o poliță de asigurare validă, asumată de către asigurător, pentru că, în caz contrar, inculpatul va răspunde singur pentru prejudiciile cauzate).

În concluzie, cu privire la problema de drept expusă, s-a opinat în sensul că instanța penală poate și trebuie să examineze latura civilă a procesului penal, atunci când partea civilă alătură acțiunea civilă celei penale, iar poziția procesuală a asigurătorului nu poate împiedica soluționarea împreună a celor două acțiuni, cu atât mai mult cu cât soluționarea acțiunii civile alături de cea penală este regula, iar disjungerea ei este excepția.

Centrul de cercetări în Științe penale din cadrul Facultății de Drept a Universității de Vest din Timișoara a opinat, *sub un prim aspect*, că sesizarea nu îndeplinește cerințele de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală din perspectiva condiției impuse ca Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat asupra chestiunii de drept care face obiectul sesizării printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii, iar chestiunea de drept să nu formeze nici obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

În legătură cu cerința mai sus descrisă s-a arătat că în jurisprudența Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală s-a reținut faptul că această condiție presupune ca instanța supremă să nu fi statuat prin dispozitivul și considerentele ori prin considerentele unei hotărâri prealabile anterioare sau ale unei decizii în interesul legii anterioare asupra chestiunii de drept supuse analizei pe calea sesizării înaintate, fiind invocate în acest sens Decizia nr. 17/2017, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, și Decizia nr. 18/2018, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală.

Astfel, s-a apreciat că, analizând chestiunea de drept care face obiectul sesizării, se poate deduce faptul că dezlegarea problemei juridice invocate poate fi realizată prin raportare la soluția Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii cuprinsă în Decizia nr. 1/2016, prin care instanța supremă s-a pronunțat asupra calității procesuale a societății de asigurare în ipoteza asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de autovehicule, precum și limitelor răspunderii în procesul penal.

S-a susținut că sesizarea este inadmisibilă și datorită faptului că se încearcă, pe calea unei hotărâri pronunțate în procedura

instituită de prevederile art. 475 din Codul de procedură penală, să se acopere un vid legislativ creat ca urmare a pronunțării Deciziei nr. 257/2017 de către Curtea Constituțională, or o omisiune a legiuitorului de a corela normele legale, rezultată ca urmare a pronunțării unor decizii de către Curtea Constituțională, nu poate fi suplinită prin pronunțarea de către Înalta Curte de Casație și Justiție a unei hotărâri în baza art. 475 din Codul de procedură penală.

Cu privire la *fondul sesizării* s-a apreciat că pentru dezlegarea chestiunii de drept supuse discuției sunt relevante prevederile cuprinse în legislația specială care reglementează domeniul asigurărilor, respectiv art. 49, art. 54 alin. (1) și art. 55 alin. (1) din Legea nr. 136/1995.

Din analiza normelor legale menționate rezultă faptul că, în cazul prejudiciilor cauzate prin accidente auto produse de vehicule aflate în proprietatea persoanelor asigurate în România, drepturile persoanelor păgubite se exercită împotriva asigurătorului de răspundere civilă, asigurătorul fiind cel care răspunde în mod direct de plata despăgubirilor față de victima accidentului. Răspunderea asigurătorului față de persoana prejudiciată este, ca atare, o răspundere directă, asumată prin contractul de asigurare, decurgând din achiesarea asigurătorului la riscurile conduitei asiguratului.

Prin urmare, câtă vreme există un contract de asigurare valabil încheiat nu există fundament legal pentru obligarea inculpatului la plata despăgubirilor solicitate.

Răspunderea în acest caz nu poate fi grefată pe normele de drept comun, ținând cont de faptul că, în situația supusă analizei, Legea nr. 136/1995 (actul normativ în vigoare la data producerii riscului asigurat în speța care a generat sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție) instituie norme speciale, derogatorii de la normele de drept comun care reglementează răspunderea civilă. O interpretare contrară ar duce la nesocotirea principiului general de drept *specialia generalibus derogant* care instituie regula de interpretare potrivit căreia legea specială are prioritate față de legea generală, completându-se cu aceasta din urmă doar pentru aspectele nereglementate și fiind, totodată, de strictă interpretare.

În concluzie, pe fondul sesizării, s-a opinat că atât timp cât asigurătorul de răspundere civilă auto nu a fost introdus în procesul penal în termenul prevăzut de art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală, astfel cum acest articol trebuie interpretat în lumina Deciziei Curții Constituționale nr. 257/2017, instanța penală nu poate analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului, iar acesta din urmă nu poate fi obligat la plata eventualelor despăgubiri, acțiunea civilă impunându-se a fi respinsă ca inadmisibilă.

Catedra de drept penal din cadrul Facultății de Drept a Universității „Alexandru I. Cuza Iași” a opinat, în principal, că sesizarea formulată ar trebui respinsă ca inadmisibilă, având în vedere că întrebarea formulată nu vizează o veritabilă chestiune de drept, ci modalitatea de aplicare a dispozițiilor legale în cauza ce face obiectul judecății.

S-a considerat că, prin pronunțarea unei hotărâri în dezlegarea unei chestiuni de drept, Înalta Curte de Casație și Justiție nu poate stabili modul în care, prin raportare la împrejurările unei cauze, ar trebui aplicate dispozițiile legale.

Cu privire la *fondul sesizării*, s-a apreciat că acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal are ca subiect pasiv principal inculpatul, iar ca subiect pasiv secundar, partea responsabilă civilmente.

În doctrină s-a reținut că răspunderea civilă reglementată în sarcina părții responsabile civilmente „este o răspundere civilă indirectă”. În măsura în care este investită și cu soluționarea unei acțiuni civile [introdusă cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală], cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege (când acțiunea civilă este

lăsată nesoluționată), instanța penală trebuie să analizeze întrunirea condițiilor răspunderii civile delictuale în persoana inculpatului. Această verificare se impune a avea loc indiferent dacă în cauză există o parte responsabilă civilmente și indiferent dacă această parte responsabilă civilmente răspunde în temeiul unui contract sau în temeiul răspunderii civile pentru fapta altuia.

Prin urmare, s-a opinat că, dacă într-o anumită cauză nu a fost introdusă partea responsabilă civilmente, respectiv dacă aceasta nu a intervenit din proprie inițiativă în temeiul art. 21 alin. (3) din Codul de procedură penală, acțiunea civilă va fi analizată în baza regulilor generale de soluționare a acțiunii civile în procesul penal. Astfel, soluționarea acțiunii civile se va realiza prin raportare la condițiile răspunderii civile delictuale a inculpatului, acesta fiind persoana care ar putea fi obligată la acoperirea prejudiciului produs prin fapta ce face obiectul judecății. Neintroducerea asigurătorului (ca parte responsabilă civilmente) în procesul penal nu constituie un caz în sine de lăsare nesoluționată a acțiunii civile, cu atât mai mult cu cât eventuala răspundere a asigurătorului, ca parte responsabilă civilmente, este întotdeauna condiționată de validarea, în prealabil, a condițiilor răspunderii civile delictuale în persoana inculpatului.

În sprijinul acestei soluții s-a arătat că în cuprinsul Deciziei nr. 1/2016 pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, s-a reținut faptul că obligarea asigurătorului la repararea prejudiciului produs prin infracțiune nu împiedică antrenarea răspunderii civile delictuale a asiguratului, în temeiul principiului reparației integrale a prejudiciului, pentru diferența de despăgubire nesuportată de asigurător.

Prin urmare, în cauzele în care părțile în procesul penal sunt partea civilă, inculpatul și partea responsabilă civilmente (asigurătorul), instanța poate obliga și inculpatul la repararea prejudiciului neacoperit de polița de asigurare, în temeiul principiului reparației integrale a prejudiciului. În cauzele în care — în latură civilă — sunt părți doar partea civilă și inculpatul, instanța va soluționa acțiunea civilă cu privire la răspunderea civilă delictuală a inculpatului, obligându-l pe acesta din urmă la repararea integrală a prejudiciului, inculpatul având dreptul de a solicita ulterior, pe cale separată, în fața instanței civile, antrenarea răspunderii civile contractuale a asigurătorului în limitele poliței de asigurare.

A refuza părții civile soluționarea acțiunii civile în procesul penal pe motiv că nu a introdus (în termen) asigurătorul, în calitate de parte responsabilă civilmente (asigurător de a cărei existență nici nu era obligată să aibă cunoștință câtă vreme este un terț față de părțile aceluși contract), s-a apreciat că ar înfrânge caracterul facultativ al dreptului părții civile de exercitare a acțiunii civile și față de partea responsabilă civilmente.

Totodată, neintroducerea în termen — ca parte responsabilă civilmente — a asigurătorului de răspundere civilă auto nu se poate converti într-o veritabilă sancțiune la adresa părții civile (prin lăsarea nesoluționată a acțiunii civile în procesul penal și obligarea, implicit, a acesteia de a declanșa o acțiune civilă separată în fața instanței civile), câtă vreme chiar inculpatul este cel care ar trebui să depună diligențele procesuale pentru introducerea în termen a asigurătorului în procesul penal pentru a se proteja față de spectrul obligării sale la acoperirea prejudiciului cauzat, cu atât mai mult cu cât acest inculpat este parte în contractul de asigurare, cunoscând despre existența acestuia și despre obligațiile ce revin părților în temeiul acestuia.

Sub imperiul Codului de procedură penală anterior, calitatea procesuală a societății de asigurare chemate a răspunde civilmente în procesul penal era una incertă din perspectiva dispozițiilor legale, motiv pentru care prin Decizia nr. 1/2016 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, i-a fost

recunoscută acesteia o calitate *sui generis* de asigurător, calitate ce nu coincidea cu cea de parte responsabilă civilmente. Or, prin dispozițiile noului Cod de procedură penală, opțiunea legiuitorului a fost clară — aceea de a atribui calitatea de parte responsabilă civilmente inclusiv persoanei fizice sau juridice ținute a acoperi în temeiul contractului prejudiciul cauzat, situație ce acoperă și poziția asigurătorului. Prin urmare, supunând asigurătorul în procesul penal tuturor obligațiilor impuse părții responsabile civilmente, recunoscându-i totodată și toate drepturile acesteia în noul Cod de procedură penală, prin reglementarea posibilității de a interveni în procesul penal din proprie inițiativă (implicit, de a decide să nu intervină în procesul penal), legiuitorul noului Cod de procedură penală a admis implicit posibilitatea de a se soluționa acțiunea civilă în procesul penal — exclusiv în contradictoriu cu inculpatul — chiar dacă există o potențială parte responsabilă civilmente ce însă nu a devenit parte în procesul penal (fie din omisiunea de a fi introdusă de inculpat/parte civilă, fie din manifestarea de voință proprie de a nu interveni în procesul penal).

Concluzionând, referitor la întrebarea adresată completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, s-a arătat că instanța va soluționa acțiunea civilă prin raportare la condițiile răspunderii civile delictuale a inculpatului în ipoteza în care este depășit termenul de introducere în cauză a părții responsabile civilmente, iar aceasta nu intervine în procesul penal în temeiul art. 21 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Catedra de drept penal din cadrul Facultății de Drept a Universității „Titu Maiorescu” a opinat în sensul că persoana vătămată, deși are dreptul de a se constitui parte civilă până la începerea cercetării judecătorești, trebuie să aleagă înțelept momentul în care o face, asumându-și faptul că, dacă o va face după finalizarea procedurii în camera preliminară, deși încă în termen, nu va putea avea pretenții de natură civilă decât de la inculpat, nu și de la partea responsabilă civilmente. Dacă ia decizia de a solicita daune după finalizarea procedurii în camera preliminară, poate încă opta dacă o va face pe calea procesului penal (îndreptându-se exclusiv împotriva inculpatului) sau direct la instanța civilă, unde va putea acționa în judecată atât inculpatul, cât și partea responsabilă civilmente.

VI. Examenul jurisprudenței în materie

1. Jurisprudența națională relevantă

În materialul transmis de curțile de apel a fost identificată practică relevantă în materie după cum urmează:

În susținerea opiniei potrivit căreia instanța penală **poate analiza** elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului în ipoteza în care persoana vătămată se constituie parte civilă cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară, iar asigurătorul de răspundere civilă auto refuză să participe în procesul penal ca parte responsabilă civilmente, au fost transmise următoarele hotărâri judecătorești: Sentința penală nr. 1.356/11.12.2018, pronunțată de Judecătoria Oradea; Sentința penală nr. 335/08.07.2020, pronunțată de Judecătoria Rădăuți, definitivă prin Decizia penală nr. 933/19.10.2020 pronunțată de Curtea de Apel Suceava; Sentința penală nr. 24/27.01.2020, pronunțată de Judecătoria Caransebeș, definitivă prin Decizia penală nr. 502/18.06.2020, pronunțată de Curtea de Apel Timișoara; Sentința penală nr. 147/05.07.2018, pronunțată de Judecătoria Babadag, definitivă prin Decizia penală nr. 460/10.05.2019, pronunțată de Curtea de Apel Constanța; Sentința penală nr. 1.070/09.10.2020, pronunțată de Judecătoria Constanța; Sentința penală nr. 1.964/07.11.2019, pronunțată de Judecătoria Tulcea; Sentința penală nr. 199/21.10.2020, pronunțată de Judecătoria Zărnești; Decizia penală nr. 815/06.11.2019, pronunțată de Curtea de Apel Brașov.

De asemenea, în susținerea opiniei potrivit căreia instanța penală **nu poate analiza** elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului în ipoteza în care persoana vătămată se constituie parte civilă cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară, iar asigurătorul de răspundere civilă auto refuză să participe în procesul penal ca parte responsabilă civilmente, au fost transmise următoarele hotărâri judecătorești: Sentința penală nr. 57/25.03.2020, pronunțată de Judecătoria Pașcani; Sentința penală nr. 1.286/03.07.2019, pronunțată de Judecătoria Brașov; Sentința penală nr. 2.031/31.10.2019, pronunțată de Judecătoria Brașov; Sentința penală nr. 1.840/07.10.2019, pronunțată de Judecătoria Brașov; Sentința penală nr. 2/03.01.2019, pronunțată de Judecătoria Sibiu; Decizia penală nr. 941/A//20.09.2018, pronunțată de Curtea de Apel Timișoara; Decizia penală nr. 165/26.03.2020, pronunțată de Curtea de Apel Brașov.

2. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție

2.1. Din perspectiva deciziilor obligatorii, menite să asigure unificarea practicii judiciare, relevantă este Decizia nr. 1/2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 258 din 6 aprilie 2016, prin care instanța supremă a stabilit că, „în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare are calitate de parte responsabilă civilmente și are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă.”

2.2. În ceea ce privește deciziile de speță, documentarea prealabilă întocmirii prezentului raport nu a permis identificarea unor hotărâri judecătorești în care instanța supremă să fi examinat explicit chestiunea de drept ce face obiectul prezentei sesizări.

3. Jurisprudența Curții Constituționale

Se constată că fiind relevantă pentru problema de drept analizată Decizia Curții Constituționale nr. 257/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 472 din 22 iunie 2017, prin care instanța de contencios constituțional a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că sintagma „în termenul prevăzut la art. 20 alin. (1)” din cuprinsul art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală este neconstituțională.

VII. Jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului

Nu au fost identificate decizii relevante în problema de drept analizată.

VIII. **Punctul de vedere exprimat de Direcția legislație, studii, documentare și informatică juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție** este în sensul că, în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, instanța penală nu poate analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului, în ipoteza în care persoana vătămată se constituie ca parte civilă cu respectarea termenului prevăzut în art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară, iar asigurătorul de răspundere civilă auto refuză să intervină în procesul penal, ca parte responsabilă civilmente.

În argumentarea acestei opinii s-a avut în vedere, pe de o parte, Decizia Curții Constituționale nr. 257/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 472 din 22 iunie 2017, și, respectiv, Decizia nr. 1/2016 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 258 din 6 aprilie 2016.

În principiu, neintroducerea părții responsabile civilmente în procesul penal nu exclude posibilitatea instanței penale de a analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului, în ipoteza în care persoana vătămată s-a constituit ca parte civilă după finalizarea procedurii de cameră preliminară, cu respectarea termenului prevăzut în art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală.

Cu toate acestea, în ipoteza particulară în care partea responsabilă civilmente are obligația legală sau convențională de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, neintroducerea părții responsabile civilmente în procesul penal exclude posibilitatea instanței penale de a analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului, chiar dacă persoana vătămată s-a constituit ca parte civilă cu respectarea termenului prevăzut în art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară.

O astfel de ipoteză particulară există în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule. În acest caz, conform Deciziei nr. 1/2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, asigurătorul de răspundere civilă auto, ca parte responsabilă civilmente, are obligația legală și convențională de a repara singur prejudiciul cauzat prin infracțiune.

În aceste condiții, instanța penală nu poate analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului, pe de o parte, întrucât nu inculpatul are obligația de a repara prejudiciul cauzat prin infracțiune, ci partea responsabilă civilmente. Pe de altă parte, soluționarea acțiunii civile în absența asigurătorului de răspundere civilă auto, ca parte responsabilă civilmente care are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, încalcă atât accesul liber la justiție al asigurătorului de răspundere civilă auto prevăzut în art. 21 alin. (1) și (2) din Constituția României, republicată, cât și dreptul la apărare al acestuia consacrat în art. 24 din legea fundamentală, așa cum rezultă din Decizia Curții Constituționale nr. 257/2017. Practic, în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, dacă persoana vătămată s-a constituit ca parte civilă după finalizarea procedurii de cameră preliminară, cu respectarea termenului prevăzut în art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, instanța penală poate soluționa acțiunea civilă, numai în ipoteza în care asigurătorul de răspundere civilă auto intervine în procesul penal, în condițiile art. 21 alin. (3) din Codul de procedură penală, iar nu și în ipoteza în care asigurătorul de răspundere civilă auto refuză să intervină în procesul penal, ca parte responsabilă civilmente.

În fine, faptul că asigurătorul de răspundere civilă auto are obligația de a repara singur prejudiciul cauzat prin infracțiune „în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă”, iar răspunderea civilă delictuală a inculpatului poate fi antrenată „pentru diferența de despăgubire nesuportată de asigurător”, nu este de natură să modifice opinia exprimată.

Răspunderea civilă delictuală „pentru diferența de despăgubire nesuportată de asigurător” nu poate fi stabilită fără ca instanța penală să determine întinderea prejudiciului cauzat prin infracțiune. Or, în măsura în care instanța penală determină întinderea prejudiciului cauzat prin infracțiune, hotărârea definitivă de condamnare a instanței penale are autoritate de lucru judecat în fața instanței civile, iar asigurătorul de răspundere civilă auto este privat de accesul liber la justiție și de dreptul la apărare atât în procesul penal, cât și în procesul civil, întrucât obligația sa de a repara prejudiciul este stabilită, implicit, în cadrul procesului penal în care nu are calitatea de parte.

IX. Punctul de vedere exprimat de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost în sensul că

sesizarea nu îndeplinește condițiile prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală, fiind astfel inadmisibilă.

În acest sens s-a susținut că problema de drept rezidă în necorelarea prevederilor art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală cu cele ale art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală, sub aspectul termenului până la care se poate face constituirea de parte civilă și introducerea în proces a părții responsabile civilmente.

Astfel, invocând, pe de o parte, Decizia Curții Constituționale nr. 257/2017, prin care s-a constatat că introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente „până la începerea cercetării judecătorești”, în orice fază procesuală, inclusiv după închiderea procedurii de cameră preliminară, este de natură a aduce atingere dreptului de acces liber la justiție al părții responsabile civilmente, consacrat de art. 21 din Constituția României, republicată, și, pe de altă parte, Decizia Curții Constituționale nr. 741/2016, prin care s-a reținut că dreptul procesual român aparține categoriei de sisteme de drept protective pentru persoana vătămată prin săvârșirea unei infracțiuni, care permite exercitarea acțiunii civile în procesul penal, singura condiție ce se cere a fi îndeplinită, în acest sens, fiind cea a manifestării voinței persoanei vătămate în termenul și în forma prevăzute de dispozițiile Codului de procedură penală, parchetul a opinat că revine legiuitorului să stabilească, prin dispozițiile Codului de procedură penală, termenul și forma pentru asigurarea exercitării acțiunii civile în procesul penal, cu menținerea echilibrului între acele drepturi fundamentale ale părților aflate în concurs.

Prin urmare, se impune ca legiuitorul să coreleze textul art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală cu cel al art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală, o astfel de operațiune juridică excedând autorității judecătorești și obiectului unei sesizări de dezlegare a unei probleme de drept. Chiar în lipsa unei corelări legislative, instanțele de judecată sunt ținute să respecte deciziile Curții Constituționale și să aplice legea în conformitate cu Constituția. Însă raționamentul aparține instanței chemate să soluționeze fondul cauzei, iar nu Înaltei Curți de Casație și Justiție în cadrul mecanismului de unificare a practicii judiciare.

În ceea ce privește antrenarea răspunderii inculpatului în cazul prejudiciilor cauzate prin accidente de vehicule, din perspectiva condiției ca problema de drept să nu mai fi fost supusă examenului Înaltei Curți de Casație și Justiție ca o chestiune prealabilă sau ca recurs în interesul legii, se reține faptul că, prin Decizia nr. 1/2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, instanța supremă a stabilit deja că asigurătorul este cel care răspunde singur, în cadrul acțiunii civile introduse în procesul penal de persoana vătămată în accidentul de vehicul. Prin această decizie, Înalta Curte de Casație și Justiție a examinat poziția asigurătorului în procesul penal, prin raportare la calitatea sa de parte responsabilă civilmente ce izvorăște din lege și din contract, rezultând, cu claritate, faptul că asigurătorul este cel care răspunde singur pentru prejudiciile cauzate prin accidente de circulație, obligație asumată în baza contractului de asigurare obligatorie de răspundere civilă, și numai dacă suma acordată de instanță depășește suma asigurată, atunci intervine răspunderea civilă delictuală a asiguratului, inculpat în procesul penal. Răspunderea civilă a inculpatului este subsidiară celei a asigurătorului, venind în completare pentru repararea integrală a prejudiciului, dacă este cazul. Însă pentru stabilirea răspunderii asigurătorului este necesar ca acesta să participe în procesul penal și să își exercite drepturile procesuale.

Astfel, parchetul a apreciat că instanța supremă a dat, așadar, o dezlegare expresă problemei dacă inculpatul răspunde civil pentru pagubele cauzate, atunci când a statuat

că poate fi antrenată răspunderea acestuia doar pentru diferența de despăgubire nesuportată de asigurător.

Prin urmare, sesizarea formulată, deși prezintă aparența unei chestiuni de drept esențiale (întrucât de lămurirea acesteia depinde soluționarea cauzei pe fond), aptă a primi o dezlegare de principiu, aceasta nu reprezintă o chestiune de drept veritabilă și nu are nivelul de dificultate care să permită a se recurge la procedura hotărârii prealabile și care să nu mai fi fost examinată de Înalta Curte de Casație și Justiție în baza atribuțiilor sale de unificare a practicii.

Cu privire la fondul problemei de drept supuse dezlegării, Ministerul Public a invocat opinia majoritară reținută în literatura juridică, în sensul că inculpatul nu poate fi obligat la plata despăgubirilor, ci numai partea responsabilă civilmente, consecința fiind respingerea acțiunii civile exercitate de partea civilă numai împotriva inculpatului, fără introducerea ori intervenirea în cauză a asigurătorului. Motivarea ar fi aceea că inculpatul nu are calitatea procesuală de a răspunde pentru prejudiciul cauzat părții civile atunci când autovehiculul său este asigurat, ci numai societatea de asigurare.

S-a arătat că această soluție rezultă dintr-o interpretare istorică a prevederilor Legii nr. 136/1995 (în baza căreia a fost încheiat contractul de asigurare din cauză). Actul normativ a stabilit cu titlu imperativ că, în cazul stabilirii despăgubirii prin hotărâre judecătorească, drepturile persoanelor păgubite prin accidente produse de vehicule aflate în proprietatea persoanelor asigurate în România se exercită împotriva asigurătorului de răspundere civilă. Astfel, s-a dedus voința legiuitorului ca numai societatea de asigurare să aibă calitate procesuală pasivă, nu și persoana responsabilă de prejudiciu, adică inculpatul.

Tot ca argument de text legal, în literatura juridică, s-a arătat că soluția se justifică și prin dispozițiile art. 58 din Legea nr. 136/1995, care, prin derogare de la art. 54 din aceeași lege, prevăd situații limitative în care asigurătorul poate, pe cale de regres (așadar, după achitarea despăgubirilor persoanei prejudiciate), să se îndrepte împotriva asigurătorului (fostului inculpat) pentru recuperarea sumelor plătite cu titlu de despăgubiri părții civile.

Soluția este valabilă cu titlu de principiu, întrucât, prin excepție, atunci când cuantumul despăgubirii stabilit prin hotărâre judecătorească depășește limitele de despăgubire prevăzute în polița de asigurare de răspundere civilă auto, partea care depășește aceste limite trebuie să fie suportată de către inculpat, în baza răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie. Aceasta deoarece, potrivit art. 54 din Legea nr. 136/1995, acțiunea civilă se exercită împotriva asigurătorului numai în limitele obligației acestuia, astfel cum acestea rezultă din polița de asigurare.

Parchetul a mai susținut că, în opinia Înaltei Curți de Casație și Justiție, modificarea art. 86 din Codul de procedură penală releva faptul că partea responsabilă civilmente poate răspunde și singură pe latura civilă a procesului penal. Nu este vorba despre o răspundere solidară între asigurat și asigurător, deoarece nu sunt mai mulți autori ai faptei ilicite, asigurătorul nu participă nici direct, nici indirect la săvârșirea faptei. Motivarea instanței este în sensul opiniilor avansate în doctrină, care demonstrează de ce nu se poate vorbi despre o plată pe care asigurătorul ar face-o prin subrogație. Prin Directiva 2000/26/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 mai 2000 s-a impus statelor membre reglementarea acțiunii directe a terțului împotriva asigurătorului de răspundere civilă auto.

Raportat la aceeași decizie, s-a notat că limitele în care asigurătorul răspunde pot fi stabilite contractual, cu condiția să nu fie inferioare celor prevăzute de lege. În aceste limite, răspunderea asigurătorului este exclusivă. Pentru partea de prejudiciu ce depășește limitele în care răspunde asigurătorul va răspunde asiguratul singur, pe temei exclusiv delictual.

Răspunderea civilă delictuală a asiguratului va putea fi angajată numai dacă nivelul despăgubirilor stabilite de instanță excedează limitei maxime a despăgubirilor pe care este obligat să le plătească asigurătorul. Numai în această situație răspunderea asigurătorului va coexista cu răspunderea asiguratului.

La rândul său, Curtea Constituțională a statuat că asigurătorul nu este un simplu garant, ci adevăratul debitor al despăgubirii care se cuvine terțului prejudiciat, deoarece el nu doar avansează, ci suportă efectiv și definitiv prejudiciul cauzat prin culpa asiguratului său, iar atunci când acoperă prejudiciul suferit de terțul victimă a accidentului, asigurătorul nu face o plată pentru inculpat și nici alături de acesta, ci își îndeplinește obligația asumată prin contractul de asigurare.

Așadar, răspunderea civilă în cadrul procesului penal privind accidente de vehicule aparține asigurătorului, aceasta fiind principală și exclusivă. Inculpatul poate răspunde cel mult pentru un eventual rest de prejudiciu care nu este acoperit prin contractul de asigurare. Însă acest fapt implică obligația instanței penale de a aprecia asupra cuantumului total al prejudiciului în vederea calculării părții de prejudiciu de acoperit de către inculpat, ceea ce semnifică o rezolvare a laturii civile de către instanța penală. Dar pentru a examina întinderea răspunderii civile a inculpatului este necesar ca mai întâi să se procedeze la stabilirea întinderii răspunderii asigurătorului, ca o condiție prealabilă, ceea ce presupune participarea sa în proces.

Concluzionând, în temeiul art. 475—477 din Codul de procedură penală, parchetul a solicitat Înaltei Curți de Casație și Justiție să respingă sesizarea vizând „posibilitatea instanței penale de a analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului în ipoteza în care persoana vătămată se constituie parte civilă cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară, iar asigurătorul de răspundere civilă auto refuză să participe în procesul penal ca parte responsabilă civilmente”, ca inadmisibilă.

X. Dispoziții legale incidente

Codul de procedură penală

Art. 20 alin. (1)

Constituirea ca parte civilă se poate face până la începerea cercetării judecătorești. Organele judiciare au obligația de a aduce la cunoștința persoanei vătămate acest drept.

Art. 21 alin. (1)

Introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente poate avea loc, la cererea părții îndreptățite potrivit legii civile, în termenul prevăzut la art. 20 alin. (1).

Art. 86

Persoana care, potrivit legii civile, are obligația legală sau convențională de a repara în întregime sau în parte, singură sau în solidar, prejudiciul cauzat prin infracțiune și care este chemată să răspundă în proces este parte în procesul penal și se numește parte responsabilă civilmente.

Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările din România

Art. 48 alin. 1

Persoanele fizice sau juridice care au în proprietate vehicule supuse înmatriculării/înregistrării în România, precum și tramvaie au obligația să se asigure pentru cazurile de răspundere civilă ca urmare a pagubelor produse prin accidente de vehicule în limitele teritoriale de acoperire și să mențină valabilitatea contractului de asigurare prin plata primelor de asigurare, precum și să aplice pe parbrizul vehiculului sau în alt loc vizibil din exterior vigneta.

Art. 49

Asigurătorul acordă despăgubiri, în baza contractului de asigurare, pentru prejudiciile de care asigurații răspund față de terțe persoane păgubite prin accidente de vehicule, precum și

tramvaie și pentru cheltuielile făcute de asigurați în procesul civil, în conformitate cu:

a) legislația în vigoare din statul pe teritoriul căruia s-a produs accidentul de vehicul și cu cel mai mare nivel de despăgubire dintre cel prevăzut în legislația respectivă și cel prevăzut în contractul de asigurare;

b) legislația românească în vigoare, în cazul în care persoanele păgubite sunt cetățeni ai statelor membre ale Uniunii Europene, în timpul unei călătorii ce leagă două teritorii în care este valabil tratatul de instituire a Comunității Economice Europene, dacă nu există birou național pe teritoriul traversat în care s-a produs accidentul.

Art. 50

Despăgubirile se acordă pentru sumele pe care asiguratul este obligat să le plătească cu titlu de dezdăunare și cheltuielile de judecată persoanelor păgubite prin vătămare corporală sau deces, precum și prin avarierea ori distrugerea de bunuri.

În caz de vătămare corporală sau deces, despăgubirile se acordă atât pentru persoanele aflate în afara vehiculului care a produs accidentul, cât și pentru persoanele aflate în acel vehicul, cu excepția conducătorului vehiculului respectiv.

Se acordă despăgubiri și în cazul în care persoanele care formulează pretenții de despăgubiri sunt soțul (soția) sau persoane care se află în întreținerea proprietarului ori conducătorului vehiculului asigurat, răspunzător de producerea accidentului.

Pentru avarierea sau distrugerea bunurilor, despăgubirile se acordă pentru bunurile aflate în afara vehiculului care a produs accidentul, iar pentru bunurile aflate în acel vehicul, numai dacă acestea nu erau transportate în baza unui raport contractual existent cu proprietarul sau cu utilizatorul vehiculului respectiv, precum și dacă nu aparțineau proprietarului, utilizatorului ori conducătorului vehiculului răspunzător de producerea accidentului.

Art. 51

Despăgubirile, astfel cum sunt prevăzute la art. 49 și 50, se acordă și în cazul în care cel care conducea vehiculul, răspunzător de producerea accidentului, este o altă persoană decât asiguratul.

Despăgubirile se plătesc și atunci când persoanele păgubite nu au domiciliul, reședința sau sediul în România.

În caz de vătămare corporală sau deces al unei persoane ori de avariere sau distrugere de bunuri, se acordă despăgubiri dacă vehiculul care a produs accidentul este identificat și asigurat, chiar dacă autorul accidentului a rămas neidentificat.

Art. 54 alin. 1

Despăgubirea se stabilește și se efectuează conform art. 43 și 49, iar în cazul stabilirii despăgubirii prin hotărâre judecătorească, drepturile persoanelor păgubite prin accidente produse de vehicule aflate în proprietatea persoanelor asigurate în România se exercită împotriva asiguratorului de răspundere civilă, în limitele obligației acestuia, stabilită în prezentul capitol, cu citarea obligatorie a persoanei/persoanelor răspunzătoare de producerea accidentului în calitate de intervenienți forțați.

Art. 55

Despăgubirile se plătesc de către asigurator persoanelor fizice sau juridice păgubite.

Despăgubirile nu pot fi urmărite de creditorii asiguratului.

Despăgubirile se plătesc asiguraților dacă aceștia dovedesc că au despăgubit persoanele păgubite și despăgubirile nu urmează să fie recuperate potrivit prevederilor art. 58.

Odată cu încasarea despăgubirii, persoanele păgubite vor declara în scris că au fost despăgubite pentru pagubele suferite și că nu mai au nicio pretenție de la asiguratorul de răspundere civilă și asigurat (persoana vinovată) în legătură cu paguba respectivă.

În situația efectuării plății de către asiguratorul de răspundere civilă direct în contul bancar al persoanei păgubite, aceasta se consideră a fi integral despăgubită dacă în termen de 30 de zile de la data intrării sumei în contul său bancar nu a notificat asiguratorului de răspundere civilă eventualele obiecții referitoare la cuantumul despăgubirii.

În cazul în care în drepturile persoanei păgubite s-a subrogat asiguratorul conform prevederilor art. 22, eventuala diferență de despăgubire dintre asigurarea facultativă și asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto rămâne pe contul asigurării facultative, neputând fi recuperată de la asigurat (persoana vinovată), dacă despăgubirea plătită din asigurarea facultativă nu depășește limita maximă a despăgubirii ce poate fi acordată de asigurator pentru prejudiciile cauzate în unul și același accident de vehicul, prevăzută de legislația în vigoare.

Codul civil

Art. 1.349 alin. (1) și (2)

(1) Orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile ori inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane.

(2) Cel care, având discernământ, încalcă această îndatorire răspunde de toate prejudiciile cauzate, fiind obligat să le repare integral.

Art. 1.357

(1) Cel care cauzează altuia un prejudiciu printr-o faptă ilicită, săvârșită cu vinovăție, este obligat să îl repare.

(2) Autorul prejudiciului răspunde pentru cea mai ușoară culpă.

XI. Opinia judecătorului-raportor

Opinia judecătorului-raportor a fost în sensul respingerii, ca inadmisibilă, a sesizării formulate de Curtea de Apel Brașov — Secția penală, în Dosarul nr. 19.055/197/2019, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept, respectiv: „Dacă instanța penală poate analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului în ipoteza în care persoana vătămată se constituie parte civilă cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară, iar asiguratorul de răspundere civilă auto refuză să participe în procesul penal ca parte responsabilă civilmente”.

XII. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea formulată de Curtea de Apel Brașov, Secția penală, raportul întocmit de judecătorul-raportor și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, reține următoarele:

Reglementând condițiile de admisibilitate a sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, legiuitorul a stabilit în art. 475 din Codul de procedură penală posibilitatea curților de apel sau a tribunalelor, investite cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, care constată, în cursul judecății, existența unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei și asupra căreia instanța supremă nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, să sesizeze Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prin care să se dea o rezolvare de principiu respectivei probleme de drept.

Față de cele arătate rezultă că pentru a fi admisibilă sesizarea în baza dispozițiilor art. 475 din Codul de procedură penală trebuie îndeplinite cumulativ mai multe cerințe, respectiv existența unei cauze aflate în curs de judecată în ultimul grad de jurisdicție pe rolul uneia dintre instanțele prevăzute expres de articolul anterior menționat, soluționarea pe fond a acelei cauze să depindă de lămurirea chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării, iar problema de drept să nu fi fost încă dezlegată de

Înalta Curte de Casație și Justiție prin mecanismele legale ce asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către instanțele judecătorești sau să nu facă în prezent obiectul unui recurs în interesul legii.

Potrivit jurisprudenței constante a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, sesizarea trebuie să conducă la interpretarea *in abstracto* a unor dispoziții legale determinate, iar nu la rezolvarea unor chestiuni ce țin de particularitățile cauzei (Decizia nr. 14 din 12 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 454 din 24 iunie 2015; Decizia nr. 5 din 10 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 183 din 11 martie 2016; Decizia nr. 14 din 18 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 460 din 21 iunie 2016; Decizia nr. 4 din 28 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 255 din 12 aprilie 2017; Decizia nr. 27 din 12 decembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 65 din 22 ianuarie 2018; Decizia nr. 19 din 29 octombrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 108 din 12 februarie 2020).

De asemenea, jurisprudența recentă a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a stabilit că nu sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate a sesizării în situația în care, deși nu există o hotărâre prealabilă sau o decizie pronunțată într-un recurs în interesul legii prin care să se fi statuat explicit asupra chestiunii de drept ridicate de instanța de trimitere, dezlegarea acesteia rezultă în mod implicit dintr-o astfel de decizie, pronunțată anterior de către Înalta Curte de Casație și Justiție (Decizia nr. 17 din 10 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 495 din 29 iunie 2017; Decizia nr. 13 din 12 septembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 939 din 7 noiembrie 2018).

În același sens, prin Decizia nr. 18 din 5 decembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 73 din 30 ianuarie 2019, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a statuat, referitor la condiția privind existența unei chestiuni de drept care să nu fi fost încă dezlegată de instanța supremă prin mecanismele legale ce asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către instanțele judecătorești, că aceasta se analizează nu numai prin raportare la hotărârile prin care să se fi statuat în mod explicit asupra problemei de drept ridicate de instanța de trimitere, ci și pe baza considerentelor unei asemenea decizii, dacă aceasta oferă elemente suficiente care să conducă la dezlegarea problemei de drept invocate. Or, în speță, deși chestiunea de drept ridicată prin intermediul sesizării în cauză nu a mai fost examinată, iar Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat în mod explicit asupra ei printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, s-a apreciat că nu este necesară intervenția instanței supreme, fiind deja pronunțată o decizie anterioară în aceeași procedură, care indică/prezintă criteriile pe baza cărora instanța de trimitere poate stabili încadrarea juridică ce se impune a fi dată faptelor cu judecarea cărora a fost investită.

Nu în ultimul rând, prin Decizia nr. 24 din 8 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 869 din 20 noiembrie 2015, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a reținut că sesizarea instanței supreme în procedura reglementată de art. 475 din Codul de procedură penală, în vederea clarificării unei dispoziții constatate neconstituționale, pe motivul inexistenței unei modificări legislative corespunzătoare în termenul de 45 de zile, echivalează cu ignorarea limitelor prerogativelor instanței supreme, consacrate de art. 126 alin. (3) din Legea fundamentală. În exercitarea competenței sale constituționale,

Înalta Curte de Casație și Justiție poate asigura doar interpretarea și aplicarea unitară a unei norme juridice de către instanțele judecătorești, nicidecum modificarea sau completarea acelei norme juridice, cele din urmă constituind atribute exclusive ale legiuitorului — primar ori delegat.

Analizând în aceste coordonate teoretice și jurisprudențiale sesizarea Curții de Apel Brașov, Înalta Curte de Casație și Justiție apreciază că nu sunt îndeplinite **cumulativ** condițiile de admisibilitate prevăzute în art. 475 din Codul de procedură penală.

În speță, se constată că este îndeplinită condiția privind existența unei cauze pendinte aflată în curs de judecată în ultimă instanță, Curtea de Apel Brașov — Secția penală fiind investită, în Dosarul nr. 19.055/197/2019, cu soluționarea apelurilor formulate de părțile civile S.J. Brașov și D. (fostă M.) E.F. împotriva Sentinței penale nr. 802 din 25 iunie 2020, pronunțată de Judecătoria Brașov, iar în prezent chestiunea de drept nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

În ceea ce privește condițiile privind, pe de o parte, existența unei veritabile chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei și, pe de altă parte, ca aceasta să nu mai fi fost dezlegată prin mecanismele ce asigură unificarea practicii judiciare, nu sunt îndeplinite în speță.

Înalta Curte de Casație și Justiție constată că **prezenta sesizare nu implică interpretarea in abstracto a dispozițiilor legale aplicabile în speță**, nefiind astfel îndeplinită condiția ca sesizarea să vizeze o chestiune de drept, cu un anumit nivel de dificultate apt să declanșeze mecanismul reglementat de legiuitor în art. 475 din Codul de procedură penală.

Deopotrivă, chestiunea de drept care face obiectul sesizării se rezumă la **aplicabilitatea în speța dedusă judecării a Deciziei nr. 1 din 15 februarie 2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul competent să judece recursul în interesul legii** (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 258 din 6 aprilie 2016).

Prin decizia pronunțată în interesul legii s-a statuat că, „în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare are calitate de parte responsabilă civilmente și are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă”. În considerentele deciziei menționate, Înalta Curte de Casație și Justiție a arătat că „dispozițiile art. 49 și ale art. 55 din Legea nr. 136/1995 instituie răspunderea exclusivă a asigurătorului pentru prejudiciile cauzate de asigurat”, iar „asigurătorul răspunde pentru asigurat în temeiul legii și al contractului, asumându-și o obligație proprie și nefiind ținut la reparație în condițiile art. 1.382 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil”, menționând că, pentru diferența de despăgubire nesuportată de asigurat, se poate angaja răspunderea civilă delictuală a asiguratului, în temeiul principiului reparației integrale a prejudiciului.

Problema de drept care a generat sesizarea instanței supreme rezidă în necorelarea prevederilor art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală cu cele ale art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală (astfel cum a fost interpretat ca având caracter constituțional prin Decizia Curții Constituționale nr. 257 din 26 aprilie 2017), sub aspectul termenului până la care se poate face constituirea de parte civilă și introducerea în proces a părții responsabile civilmente.

Prin Decizia nr. 257 din 26 aprilie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 472 din 22 iunie 2017, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că sintagma „în termenul prevăzut la art. 20 alin. (1)”

din cuprinsul art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală este neconstituțională. În considerentele deciziei menționate, Curtea a constatat, pe de o parte, „că posibilitatea persoanei vătămate, care s-a constituit parte civilă, de a solicita introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente «până la începerea cercetării judecătorești», în orice fază procesuală, inclusiv după închiderea procedurii de cameră preliminară, este de natură a aduce atingere dreptului de acces liber la justiție al părții responsabile civilmente, consacrat de art. 21 din Legea fundamentală” (paragraful 30), și, pe de altă parte, „că este necesar ca, prin normele procesual penale în materie, să se asigure dreptul părții responsabile civilmente de a formula cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, în procedura camerei preliminare, tocmai în vederea realizării unui echilibru între drepturi fundamentale relative aflate în concurs, și anume dreptul de acces liber la justiție și dreptul la apărare ale persoanei vătămate ce se constituie parte civilă, pe de o parte, și dreptul de acces liber la justiție și dreptul la apărare ale părții responsabile civilmente, pe de altă parte” (paragraful 33).

Ulterior publicării Deciziei Curții Constituționale nr. 257 din 26 aprilie 2017 obligatorie în conformitate cu prevederile art. 147 alin. (4) din Constituție, în lipsa intervenției legiuitorului, s-a produs o necorelare între termenul în care persoana vătămată se poate constitui partea civilă, respectiv *până la începerea cercetării judecătorești* [conform art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală], și termenul în care se poate solicita introducerea în proces a părții responsabile civilmente, respectiv *în cursul procedurii de cameră preliminară* [conform art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală, astfel cum a fost interpretat ca având caracter constituțional prin Decizia nr. 257/2017].

Însă omisiunea legiuitorului de a corela dispozițiile Codului de procedură penală, în urma pronunțării unor decizii de către

Curtea Constituțională, nu poate fi suplinită de Înalta Curte de Casație și Justiție prin mecanismul juridic de unificare a practicii judiciare reglementat de art. 475 din Codul de procedură penală care are ca obiectiv preîntâmpinarea unei practici neunitare în aplicarea și interpretarea legii de către instanțele judecătorești întrucât excedează nu numai obiectului unei sesizări de dezlegare a unei probleme de drept, ci și prerogativelor instanței supreme, consacrate de art. 126 alin. (3) din Constituția României, republicată.

Nu în ultimul rând, aplicabilitatea, în speța dedusă judecării, a unei decizii obligatorii a instanței supreme, în conformitate cu prevederile art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală, sau aplicarea unei decizii a instanței de contencios constituțional, obligatorie conform art. 147 alin. (4) din Constituția României, republicată, constituie atributul exclusiv al instanței investite cu soluționarea cauzei, iar nu a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în cadrul mecanismului de unificare a practicii judiciare.

Deopotrivă, corelarea unor dispoziții legale procesual penale revine legiuitorului, singurul abilitat să stabilească termenele și forma în care se poate exercita acțiunea civilă în cadrul procesului penal, cu asigurarea unui just echilibru între drepturile părților, respectiv ale părții civile, ale inculpatului și ale părții responsabile civilmente.

Inclusiv instanța de trimitere a achiesat implicit la această concluzie, constatând existența unor chestiuni de neconstituționalitate a textului art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, motiv pentru care a dispus, prin încheierea din data de 26 octombrie 2020, sesizarea Curții Constituționale.

Pentru motivele arătate, având în vedere că problema de drept supusă dezlegării nu presupune interpretarea unor dispoziții legale în abstract, ci aplicarea unei decizii pronunțate anterior de instanța supremă la o situație particulară, revine instanței de investite cu soluționarea cauzei să o lămurească și să o sancționeze, dacă este cazul.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 477 din Codul de procedură penală,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Brașov — Secția penală, în Dosarul nr. 19.055/197/2019, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

„Dacă instanța penală poate analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului în ipoteza în care persoana vătămată se constituie parte civilă cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară, iar asigurătorul de răspundere civilă auto refuză să participe în procesul penal ca parte responsabilă civilmente”.

Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală. Pronunțată în ședință publică astăzi, 18 februarie 2021.

PREȘEDINTELE SECȚIEI PENALE
A ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
judecător **DANIEL GRĂDINARU**

Magistrat-asistent,
Elena Larisa Pavel

ABONAMENTE LA PUBLICAȚIILE OFICIALE PE SUPORT FIZIC

— Prețuri pentru anul 2021 —

Nr. crt.	Denumirea publicației	Valoare (TVA 5% inclus) — lei		
		12 luni	3 luni	1 lună
1.	Monitorul Oficial, Partea I	1.310	360	131
2.	Monitorul Oficial, Partea I, limba maghiară	1.640		150
3.	Monitorul Oficial, Partea a II-a	2.460		220
4.	Monitorul Oficial, Partea a III-a	470		50
5.	Monitorul Oficial, Partea a IV-a	1.880		170
6.	Monitorul Oficial, Partea a VI-a	1.750		160
7.	Monitorul Oficial, Partea a VII-a	600		55
8.	Colecția Legislația României	500	130	
9.	Colecția Hotărâri ale Guvernului României	800		75

NOTĂ:

Monitorul Oficial, Partea I bis, se multiplică și se achiziționează pe bază de comandă.

ABONAMENTE LA PRODUSELE ÎN FORMAT ELECTRONIC

— Prețuri pentru anul 2021 —

Produs	Abonamentul FLEXIBIL (Monitorul Oficial, Partea I + alte 3 părți ale Monitorului Oficial, la alegere)									
	Lunar					Anual				
	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300
AutenticMO	60	150	380	910	2.000	550	1.380	3.450	8.280	18.220
ExpertMO	100	250	630	1.510	3.320	1.000	2.500	6.250	15.000	33.000

Produs	Abonamentul COMPLET (Monitorul Oficial, Partea I + toate celelalte părți ale Monitorului Oficial)									
	Lunar					Anual				
	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300
AutenticMO	70	180	450	1.080	2.380	650	1.630	4.080	9.790	21.540
ExpertMO	120	300	750	1.800	3.960	1.200	3.000	7.500	18.000	39.600

Colecția Monitorul Oficial în format electronic, oricare dintre părțile acestuia	100 lei/an
--	------------

Prețurile sunt exprimate în lei și conțin TVA.

Mai multe informații puteți găsi pe site-ul www.expert-monitor.ro, unde puteți aplica online comanda.

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
 IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
 și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
 (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
 Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro
 Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
 bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72
 Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

